

100 שנה למלחמת העולם הראשונה בארץ ישראל לוחמה אווירית (1916)

WWI in Eretz Israel – Centenary
1916 - Aerial Warfare

סיון התשע"ו • 6/2016 • 1002

לפרסום מיוחד בתולדות היישוב היהודי זכו אנשי הטיסת הבווארית 304, שחנו החל מחודש נובמבר 1917 בשדה ליד הקואופרציה של מרחביה. בין המתיישבים לאנשי הטיסת נוצרו יחסים קרובים, שכללו נשפים משותפים ועזרה הדדית. אנשי הטיסת הבווארית סייעו לאנשי מרחביה באופן פעיל, שמרו עליהם מפני עוולות השלטון התורכי, ואף רכשו עבורם פירות ועגלה מעודפי הצבא. באחת ההזדמנויות המריאו מטוסי הטיסת הבווארית והפציצו את סולם, הכפר הערבי הסמוך, כתגובה לרצח של אחד המתיישבים היהודים.

תיאור הבול ומעטפת היום הראשון

בבול נראה טייס גרמני בתלבושת אופיינית. ברקע - מטוס גרמני במנחת ליד קואופרציה מרחביה - תצלום של ספריית הקונגרס, אוסף המושבה האמריקנית. בשבול נראה תג של טייס פרוסי.

במעטפת היום הראשון נראית תמונה של "מוזיאון האסם של הקואופרציה במרחביה", המקדיש פינה משמעותית לתיאור הקשר ההדוק שנוצר בין המתיישבים היהודים לבין אנשי הטיסת הבווארית. תצלום: משה רימר.

ברקע מוצגת מפה צבאית בריטית המתארת את מהלכי הקרב לכיבוש אזור מרחביה בחודש ספטמבר 1918. תצלום: הספרייה הלאומית.

בחודש אוקטובר 1914, חודשים מספר לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה, חברה האימפריה העות'מאנית לבירת עם מעצמות המרכז (גרמניה ואוסטריה) נגד מדינות ההסכמה (בריטניה, צרפת ורוסיה). "המלחמה הגדולה", כפי שכונתה בפי בני התקופה, נמשכה למעלה מארבע שנים, ושינתה מן היסוד את ההיסטוריה העולמית ובכלל זה את מצבה של ארץ ישראל.

בתחילת שנת 1915 יזם הצבא העות'מאני מסע מלחמה בחצי האי סיני במטרה לכבוש את תעלת סואץ. ההתקפה נכשלה והתורכים נאלצו לסגת חזרה אל ארץ ישראל. במהלך הנסיגה הותקף הכוח התורכי מספר פעמים על-ידי מטוסים בריטיים שהמריאו מאזור תעלת סואץ; ומאחר שלא היו ברשותו מטוסי קרב משלו, היה הצבא העות'מאני חסר-אונים כנגד התקפות אלו.

המפקדים התורכים והגרמנים למדו את הלקח, ובמסגרת ההכנות לחידוש המתקפה על תעלת סואץ נשלחו לארץ ישראל 14 מטוסי קרב גרמניים מדגם Rumpler C-1 שעלו באיכותם על המטוסים הבריטיים. הטיסת הגרמנית, שהתקמה בבאר שבע בחודש אפריל 1916, השתתפה בפלישה התורכית לסיני שנערכה בקיץ 1916. גם לאחר כישלון המתקפה המשיכו המטוסים הגרמנים להפציץ את הכוחות הבריטיים, שעשו דרכם בהתמדה לעבר גבולה הדרומי של ארץ ישראל.

הלוחמה האווירית הלכה והתעצמה בשנים 1917 ו-1918. שני הצדדים שלחו לחזית ארץ ישראל מטוסים חדישים ומשוכללים, דוגמת המטוס מדגם Rumpler C-IV המופיע בבול. המטוסים עסקו במשימות צילום אווירי, סיור והפצצה, ולעיתים נקלעו לקרב אווירי, כפי שתואר בזיכרונותיו של זאב ז'בוטינסקי: "שני אווירונים הסתובבו זה מול זה מסביב למרכז בלתי נראה... השמיעו קול טרטור של מכונית ירייה וכיסו את עין השמיים בפתיתי צמר גפן לבן".

עיצוב בול, מעטפה וחותמת:

רון גולדברג

Stamp, Envelope & Cancellation Design:
Ronen Goldberg

WWI in Eretz Israel - Centenary – 1916 - Aerial Warfare

In October 1914, a few months after the outbreak of WWI, the Ottoman Empire aligned itself with Germany and Austria against the allied nations (Britain, France and Russia). The Great War, as it was called at the time, lasted for more than four years and fundamentally changed the history of the world, including the situation of Eretz Israel.

In early 1915, the Ottoman military waged a campaign in the Sinai Peninsula, intending to conquer the Suez Canal. But the attack failed and the Turks were forced to retreat back to Eretz Israel. During the retreat the Turkish force was attacked repeatedly by British aircraft stationed in the Suez Canal area and since it had no planes of its own, the Ottoman army was powerless against these strikes.

The Turkish and German commanders learned from this experience, moving a force of 14 German Rumpler C-1 aircraft, which were superior to the British planes, to Eretz Israel to take part in the renewed efforts to attack the Suez Canal. The German squadron took up its post in Beer Sheba in April 1916. Even after the offensive failed, the German planes continued to bomb British forces as they steadily made their way to the southern border of Eretz Israel.

The aerial warfare continued and intensified in 1917-1918. Both sides sent new and more advanced aircraft to the front in Eretz Israel, such as the Rumpler C-IV that appears on the stamp. These aircraft fulfilled various missions including aerial photography, patrols and bombing and even the occasional aerial battle, such as that described by Ze'ev Jabotinsky in his memoirs: "Two aircraft faced each other, circling around an invisible center... filling the air with the clatter of machine guns and flakes of white cotton."

The Bavarian 304th squadron, which was posted at the Merhaviah Cooperative from November 1917, became a renowned part of the history of the Jewish Yishuv. Strong bonds were formed between residents and squadron members, who

חותמת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

aided one another and even held joint dances. The Bavarians actively assisted Merhaviah members, shielded them from the injustices of the Ottoman authorities and even purchased military surplus mules and wagons for them. On one occasion, Bavarian aircraft bombed Sulam, a neighboring Arab village, in retaliation for the murder of one of the Jewish residents.

Description of the Stamp and First Day Cover

The stamp features a German pilot in uniform. In the background – a German plane on the landing strip by the Merhaviah Cooperative – photo courtesy of the Library of Congress, American Colony collection. The tab features the emblem of a Prussian pilot.

The First Day Cover features a photo of the Merhaviah Cooperative Barn Museum, a significant portion of which is dedicated to the close bond between the Jewish residents and members of the Bavarian squadron. Photo by Moshe Rimmer. The background features a British military map exhibiting plans for conquering the Merhaviah area in September 1918. Photo courtesy of the National Library of Israel.

השירות הבולאי - טל: 076-8873933

שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 6108101

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933

12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 6108101

www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

Issue:	יוני 2016 June	הנפקה:
Stamp Size (mm):	H 30 ג / W 40 ר	מידת הבול (מ"מ):
Plate:	1023	לוח:
Stamps per Sheet:	15	בולים בגיליון:
Tabs per Sheet:	5	שבילים בגיליון:
Method of printing:	אופסט Offset	שיטת הדפסה:
Security mark:	מיקרוטקסט Microtext	סימון אבטחה:
Printer:	Cartor Security Printing, France	דפוס: